

Fabriken i Viskafors del 2 (2)

Det äldre bolaget förändrades 1884 (bolagsordning antogs den 25 september 1885) till Rydboholms Aktiebolag med ett aktiekapital på en miljon kronor som senare ökades till två miljoner i aktier och nominellt värde på en krona. Bolagets styrelse utgjorde i början av 1900-talet bolagets disponent och ordförande i styrelsen, direktören, kommandör av Vasaordens 1:a klass Johannes Erikson (född 1839) samt hand båda systersöner direktör Harald Håkansson (född 1849, död 22 oktober 1906), kontorschef på huvudkontoret i Rydboholm och ingenjör Anders Edwin Håkansson (född 1859) ledamot av riksdagens första kammare, föreståndare av Viskaforsfabriken. Kontorspersonalen bestod, förutom de tre cheferna vid Rydboholm av sex personer och vid Viskafors av två personer. I arbetsavdelningen i Rydboholm fanns 1 "kolerist" och en arbetsföreståndare. I Viskafors fanns en spinnmästare och en vävmästare. I Rydboholm och Viskafors fanns i början av 1900-talet 1030 personer mantalsskrivna, av dessa jobbade sammanlagt 475 vid fabrikerna (223 män och 234 kvinnor varav 93 minderåriga). Dessutom arbetade 80 i bolagets landbruk, skogsbruk och torvtillverkning.

Nästan alla arbetare bodde i bolagets hus och betalade i början av 1900-talet en hyra på 4–10 kronor i månaden beroende på lägenhetens storlek. Ved fick man köpa av bolaget och de som så önskade fick gratis ett potatisland. Bostäderna var i början stora hyreskaserner men under 1800-talets sista årtionde blev det arbetarbostäder där endast två lägenheter delade på samma ingång. Alltifrån fabriksdriftens början har bolaget utgjort ett framkomman avskilt fattigvårdsområde och ett liknande förfarande ägde rum även vad gällde skolväsendet till början av 1890-talet. Senare kom dock skolorna i pedagogiskt hänseende under Kinnarumma sockens skoloråd men var i början av 1900-talet enligt träffat avtal i ekonomiskt hänseende skilda från kommunen. Sålunda var två skolor, ett av trä och ett av tegel, varterade med tre skolor, helt och hållet bekostade av bolaget. Detta låter även i

början av 1900-talet uppföra ett epidemisjukhus med två salar vid Rydboholm och ett ålderdomshem i två våningar och även det vid Rydboholm.

För sjukvården fanns anställd särskild sköterska och för sjuka arbetare i bolagets tjänst fanns Rydboholms och Viskafors sjukkasse, bildad genom att bolaget år 1900 såsom grundfond lämnade 5000 kronor som inte fick minskas. För övrigt utgjordes sjukkassans inkomster av: 1. Arbetarnas bidrag utgörande 1 procent av bruttoförtjänsten, vilken procent drogs av vid varje avlöning, 2. Bolagets bidrag som även inbetalas vid varje avlöningsdag med en summa motsvarande samtliga arbetares bidrag, 3. Plikter vid betydande slav i arbetet (föga inbringande). En kapitalfond instiftades 1895 och en pensions- och en understödsfond inrättades 1898. Kapitalfondens grund bestod av, förutom av en förut befintlig fattigkassas behållning av 100 000 kronor som bolaget anslog 1895. Det rörde sig om vinsten i de båda handelsbodarna som bolaget inrättats vid Rydboholm och Viskafors för att tillgodose såväl egna arbetares som närboende befolknings behov. Det bestämdes vidare att denna vinst i framtiden skulle fördelas med 75 procent till pensionsfonden och 25 procent till understödsfonden. 5 procent av handelsvinsten skulle bolaget årligen skjuta till till kapitalfonden. Under 1904 utbetalades pensioner och understöd till sammanlagt 13 944 kronor och 1905 betalades 14 800 kronor ut.